

Н.І. Кропивцова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

МОТИВАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Активна самостійна робота студентів можлива тільки при наявності серйозної та стійкої мотивації. Найсильніший мотивуючий фактор – підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Розглянемо внутрішні чинники, що сприяють активізації самостійної роботи. Серед них можна виділити наступні:

1. Корисність виконуваної роботи. Якщо студент знає, що результати його роботи будуть використані в лекційному курсі, в методичному посібнику, у лабораторному практикумі, при підготовці публікації чи іншим чином, то ставлення до виконання завдання істотно змінюється в кращу сторону і якість виконуваної роботи зростає. При цьому важливо показати студенту, як необхідна виконувана робота.

Іншим варіантом використання чинника корисності є активне застосування результатів роботи в професійній підготовці. Так, наприклад, якщо студент отримав завдання на дипломну роботу на одному з молодших курсів, він може виконувати самостійні завдання по ряду дисциплін гуманітарного та соціально-економічного, природно-наукового і загальнопрофесійного циклів дисциплін, які потім увійдуть як розділи в його дипломну роботу.

2. Участь студентів у творчій діяльності. Це може бути участь у науково-дослідній або методичній роботі, що проводиться на тій чи іншій кафедрі.

3. Важливим мотиваційним чинником є інтенсивна педагогіка. Вона припускає введення в навчальний процес активних методів, перш за все ігрового тренінгу, в основі якого лежать інноваційні та організаційно-діяльні ігри. У таких іграх відбувається перехід від односторонніх приватних знань до багатосторонніх знань про об'єкт. Першим кроком у такому підході є ділові або ситуаційні форми занять, у тому числі з використанням ЕОМ.

4. Участь в олімпіадах із навчальних дисциплін, конкурсах науково-дослідних або прикладних робіт і т. д.

5. Використання мотивуючих факторів контролю знань (накопичувальні оцінки, рейтинг, тести, нестандартні екзаменаційні процедури). Ці чинники при певних умовах можуть викликати прагнення до змагання, що само по собі є сильним мотиваційним чинником самовдосконалення студента.

6. Заохочення студентів за успіхи в навчанні та творчій діяльності (стипендії, преміювання, заохочувальні бали) та санкції за погане навчання. Наприклад, за роботу, здану раніше терміну, можна проставляти підвищену оцінку, а в іншому випадку її знижувати.

7. Індивідуалізація завдань, що виконуються як в аудиторії, так і поза нею, постійне їх оновлення.

8. Мотиваційним чинником в інтенсивній навчальній роботі і в першу чергу самостійній є особистість викладача. Викладач може бути прикладом для студента як професіонал, як творча людина. Викладач може і повинен допомогти студенту розкрити свій творчий потенціал, визначити перспективи свого внутрішнього зростання.

9. Мотивація самостійної навчальної діяльності може бути посилена при використанні такої форми організації навчального процесу, як циклове навчання («метод занурення»). Цей метод дозволяє інтенсифікувати вивчення матеріалу, так як скорочення інтервалу між заняттями з тієї чи іншої дисципліни вимагає постійної уваги до змісту курсу та зменшує ступінь забування вивченого матеріалу. Різновидом цього виду занять є проведення багатогодинного практичного заняття, що охоплює декілька тем курсу і спрямованого на вирішення наскрізних завдань.

Головне в стратегічній лінії організації самостійної роботи студентів у ВНЗ полягає не в оптимізації її окремих видів, а в створенні умов високої активності, самостійності та відповідальності студентів в аудиторії і поза нею в ході всіх видів навчальної діяльності.

Найпростіший шлях – зменшення кількості аудиторних занять на користь самостійної роботи – не вирішує проблеми підвищення або навіть збереження на колишньому рівні якості освіти, бо зниження обсягів аудиторної роботи зовсім не обов'язково супроводжується реальним збільшенням самостійної роботи.

У загальному випадку можливі два основних напрями побудови навчального процесу на основі самостійної роботи студентів. Перший – це збільшення ролі самостійної роботи в процесі аудиторних занять. Реалізація цього шляху потребує від викладачів розробки методик та форм організації аудиторних занять, здатних забезпечити високий рівень самостійності студентів. Другий – підвищення активності студентів за всіма напрямками самостійної роботи в позааудиторний час, що пов'язане з рядом труднощів.